

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. Curent *11.550* Format.....

No. Inventar *16114* Anul.....

Secția..... Raftul.....

0.20510
Inv. 11550.

Donation lui
Vandafz

RAPORT

ASUPRA

307996

CONGRESULUI INTERNAȚIONAL DE STATISTICA

DIN VIENA

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

ADRESAT

D-LUI MINISTRU AL AFACERILOR STRĂINE

DE

T. G. DJUVARA

și

Gr. OLANESCU

Ministru plenipotențiar, Secretar general
al Ministerului Afacerilor Străine.

Secretar general al Ministerului
Finanțelor.

16114-

BUCUREȘCI

IMPRIMERIA STATULUI

1891

063.1 (∞) : 31
31 (063.1) (∞)

BUCURESTI
COTA 11550

CONTROL 1975

CONTROL 1957

Re 92/05

1761

↓

B.C.U. Bucuresti

C16114

București, 22 Noiembrie 1891.

Domnule ministru,

În urma ordinului D-văstre No. 16.086 de la ¹⁰/₂₂ Septembrie trecut, prin care ați bine-voit a ne comunica că suntem desemnați ca delegați ai guvernului Regal pentru a reprezenta România la congresul internațional de statistică din Viena, achitându-ne de această însărcinare, avem onoare a vă supune rezultatul lucrărilor acestei întruniri.

I

La ¹⁶/₂₈ Septembrie 1891, orele 11, s'a deschis prima ședință a congresului în Palatul Neueuniversität. Biroul era compus din D-nii *Rawson-Rawson*, președinte; *Levassour*, *Lexis* și *von Inama-Sternegg*, vice-președinți, și *Bodio*, secretar general. La această ședință asistau cei mai cu vază statisticieni din Europa și America, cum și delegații oficiali ai diferitelor guverne străine, în total 83 membrii. Iacă numele țărilor cari au fost reprezentate la această adunare: Austro-Ungaria (26 membrii), Belgia (1), Bulgaria (2), Danemarca (1), Egiptul (1), Elveția (1), Franța (12), Germania (13), Alsacia-Lotaringia (1), Bavaria (1), Oldenburg (1), Prusia (6), Saxa (4), Grecia (1), Italia (3), Marea-Britanie (7), Norvegia (1), Portugalia (1), România (2), Rusia (5), Serbia (2), Spania (1), Statele-Unite ale Americii (2), Suedia (1).

Erau asemenea prezenți miniștrii austriaci Baron Prazak, R. von Zaleski și Baron von Gautsch, burg-meisterul Dr. Prix și rectorul universității R. von Hartel; acești trei din urmă au pronunțat discursuri de bună venire.

D. Baron D. Gautsch, ministrul instrucțiunii publice, a salutat institutul în numele guvernului, insistând asupra însemnătății științei statistice, cu privire la viața publică și la administrațiunea unui Stat; între altele, D-sa a spus: „Cele mai vechi urme de cercetări statistice în universități se găsesc în Viena, unde Conrad Celtis, profesorul cosmografului Sebastian Münster au ținut cursuri asupra stărei politice a vechiului Imperiu german. În secolul XVII, Becher, Homik și Schröder au contribuit cu succes la introducerea științei statistice în administrațiune, iar în secolul XVIII, bărbați însemnați ca Justi și Sonnelfels au stimulat puternic cultivarea statisticei, ast-fel că de atunci chiar s'a ținut pe deplin sémă de statistică în programul de studii al facultății de drept.“ Ministrul a sfârșit, asigurând congresul că guvernul austro-ungar va urmări cu cel mai viu interes lucrările sale.

Președintele congresului *D. Rawson-Rawson*, fost președinte al societății regale de statistică din Londra, a răspuns celor trei discursuri mulțumind în numele congresiștilor, făcând o mențiune de principali statisticieni încetați din viață în răstimpul ultimilor două ani și enumerând pe scurt principalele lucrări cu cari institutul va avea să se ocupe în sesiunea anului acesta; între instituțiunile mai noi, consacrate statisticei, D-sa citează biuroul ministerului agriculturii din Londra, oficiul muncii și comisiunea reviziunii cadastrelor din Franția; el recomandă publicațiunea anuarului statistic al Elveției și bibliografiile profesorilor Cossa și Bartolini.

Dupe depunerea a două raporturi ale D-lor *Ch. Roberts* și *Fr. Galton*, asupra anthropometriei inter-

naționale, Adunarea a procedat la constituirea mai multor comitete noi, afară de cele deja existente în sinul institutului, specialmente pentru studiul următoarelor cestiuni: schimbul internațional de buletine individuale (fără nume), privitoare la statistica străinilor dupe fie-care recensământ general al populațiunei (rap. *von Inama Sternegg*); elementele producțiunei agricole (rap. *Levasseur*); constituirea unei societăți internaționale de anthropometrie (rap. *Engel*); publicațiunea rezultatelor sumare ale ultimelor recensăminte (rap. *Ogle*); fixarea unui cadru comun pentru distribuirea populațiunei dupe sex și etate (rap. *Ogle*).

Subsemnații au luat fie-care parte, *D. Djuvara* la lucrările comitetului statisticeei criminale și *D. Olănescu* la acele ale comitetului statisticeei comerciale.

În comitetul statisticeei criminale s'a discutat raportul amănunțit al *D-lui Bodio*, directorul general al serviciului statistic din Italia, care fusese însărcinat cu studiul cestiunei de către congresul din Paris de la 1889. Dintre cele trei metode de a se culege sciințele statistice: *a*) aceea francesă, dupe care fie-care instanță judecătorească procede cum găsește mai nemerit, fără ca ministerul justiției să impună un sistem uniform; *b*) aceea a registrelor ȃilnice deschise la tribunale și curți, ca în Ungaria, și *c*) aceea a buletinelor individuale, s'a preferit acéstă din urmă metodă care este deja adoptată în Germania (1882) și în Italia (1891). S'a exprimat dorința ca să se alcătuiască o nomenclatură uniformă internațională a termenilor de crime și delictes, și pedepselor întrebuintate în tóte codurile penale; ca clasificarea delictului să fie făcută în momentul când se pronunță sentința în contra căreea nu mai póte fi apel; ca în publicațiunile statistice să se menționeze și crimele și delictesle ai căror autori au rămas necunoscuți, recidivele și detențiunile preventive, precum și faptele numai denunțate justiției și afaccrile părăsitate de parchetură (propunerea *D-lui E.*

Yvernes); ca delictele să fie clasificate dupe natura lor și cu exacta lor enunțare, conform codului penal; în fine, ca în fie-care statistică anuală să se indice schimbările aduse în legislațiunea penală și în competența tribunalelor și resumatul acestor și a altor deslușiri să fie în limba francesă (propunerea *D-lui Djuvara*).

În comitetul statisticeî comerciale, *D. A. Bataman*, șeful departamentului comercial la *Board of Trade* din Londra, raportor, a expus vederile unui comitet, numit de ministerul de comerțiu din Londra, însărcinat cu studiarea clasificărei mărfurilor de importațiune și de exportațiune în diferitele posesiuni ale Mareî-Britaniî.

Clasificarea propusă de acest comitet presintă o nomenclatură nouă, nu însă destul de dezvoltată.

D. de Foville, cu autoritatea sa bine cunoscută, făcu critica acesteî clasificări și se întâlni în vederile sale cu *D. Gr. Olănescu*, care propuse ca statisticele comerțiului exterior să se publice în viitor, nu dupe ordinul articolelor din tarif cum se usiteză astăzi, ci pe speță de marfă, dupe o tabelă alfabetică făcută anume pentru statistică de către serviciul central și comunicată fie-cărui biuroū vamal.

Acéstă importantă modificare studiată mai pe larg de *D. Olănescu*, dupe cum se pôte vedea în memoriul aci anexat, ce s'a împărțit membrilor congresului, ar permite ca fie-care să 'și dea sémă, în mod precis, de cantitatea și de valórea fie-cărei specii de marfă în parte, căci astăzi în statisticele publicate de diferitele state, în cele mai multe casuri, un articol coprinde mai multe mărfuri similare, în cât nu se pôte cunoște, în mod cert, importațiunea sau exportațiunea în parte a unei specii de marfă.

Acéstă lacună este o piedică nu numai la crearea de noi industrii, dar și la relațiunile internaționale ale comerțiului, precum și la stabilirea balanței cererei și a ofertei.

Sperăm că anul viitor ministerul de finance va fi în măsură de a publica statistica comerciului exterior pe specie de marfă.

II

Ședința de după prânz a aceeași zile (¹⁶/₂₈ Septembrie), a fost consacrată explicațiunei mașinei electrice întrebuințată de comitetul central de statistică din Viena pentru clasarea și numerotarea informațiilor privitoare la recensământ și la recrutare.

De și alăturăm pe lângă prezentul raport o broșură în limba germană a D-lui *Dr. H. Ramberg* descriind amănunțit această mașină, care va revoluționa știința statisticeii, nu credem de prisos de a da aci un mic resumat analitic al acestei noi invențiuni americane.

Mașina în cestiune se compune din 5 părți principale: 1) aparatul de contact, 2) releurile, 3) aparatele de numerotat cu césornice, 4) cutia de asortare în care sunt clasificate cartónele sau buletinele individuale cari cöprind informațiunile statistice, 5) bateria.

Aceste 5 părți sunt ast-fel aședate : aparatul de contact, care servă la control, se află aședat pe o masă d'inaintea persónei însărcinată cu manipularea ; pe aceeași masă se află un dulap cu aparatele de numerotat ; sub masă sunt aședate releurile, cari d'impreună cu nisce cabluri în formă de tuburi comunică cu cutia de asortare ; bateria electrică se află asemenea dedesubtul mesei. Fie-care carton individual, perforat dupe cum vom vedea mai la vale, este introdus în aparatul de contact ; lucrătorul apasă pe un resort, ceea ce produce contactul, și apoi ridică biletul dupe placa de contact și 'l introduce în cutia de asortare, care s'a deschis în urma contactului. Cu chipul acesta clasificarea biletelor și numărătórea se face simultaneu și în mod mecanic.

Câte-va cuvinte despre prepararea materialului de

recensământ destinat a fi clasificat și numărat de mașină.

Dupe ce sosesc de la comisiuni listele de recensământ, biroul central stabilește planul dupe care are să se formeze statistica de recensământ, împărțind acest plan în clase, grupe, etc. și arătând prin inițiale și cifre rezultatul recensământului.

O dată acest plan bine stabilit se procede la formarea biletelor individuale în cari se trec datele adunate de comisiuni asupra unei persoane; aceste transcrieri se fac întocmai dupe plan, cu toate inițialele, cifrele și semnele necesare. Biletele deja transcrise se revisuesc de personalul unui anume biuro și se confruntă cu listele de recensământ, dându-se în urmă la mașina de perforat.

Acastă mașină este simplă și se conduce de un singur lucrător. El bagă pe rând în cadrul mașinei câte un bilet individual, apasă resortul mașinei în acele găuri ale planului statistic cari corespund cu datele individuale ale persoanei respective, prin care operație găurile corespunzătoare se fac și pe biletul individual, care se și scote din mașină punându-se altul în loc. Un lucrător de mijloc poate perfora 80 bilete pe oră, unul mai bun perforază până la 120 pe oră. Efectul mai mic sau mai mare al mașinei depinde și de la numărul mai mic sau mai mare al găurilor de pe plan. Biletele perforate se revisuesc din nou de un anumit biuro și se confruntă cu listele originale. Cele în cari se găsesc mai multe greșeli se refac din nou, iar cele cu mai puține greșeli se corectază.

Perforarea se face cu atâtea aparate câte reclamă importanța lucrării statistice.

Dacă la recensământul populațiunei este vorba de a se stabili tabele din punct de vedere multiplu, atunci materialul de recensământ se trece de mai multe ori prin mașină, și la fie-care trecere (operație) sau numerație se pun în legătură cu aparatul de numerotat

saŭ cu dulapul asortator alte grupuri de perforări până ce coprinsul biletului este pe deplin lucrat.

Mașina acésta face posibilă o repartizare așa de exactă a materialului și așa de multiple combinațiuni în cât, fără ajutorul ei, un asemenea rezultat nu s'ar putea obține, saŭ s'ar obține cu enorme cheltueli a unui personal foarte numeros.

Pentru numerotarea cartónelor deja perforate și date mașinei se întrebuintează 7 circulațiuni de curente: sunt zone speciale pentru județele de domiciliu, cetățenia, nascerea fie-cărui individ.

Un timbru sună ori de câte ori contactul se produce exact, pe când din potrivă, când un bilet e greșit, nici un aparat numărător nu se pune în mișcare, iar timbrul nu sună; acest bilet este atunci dat la corectare. Într'o oră mașina electrică resolvă 1.200 bilete saŭ cartóne individuale; toate rezultatele se citesc imediat pe césornicele din față.

Pentru ca numărătórea și formarea tabelelor statistice să mérgă și mai repede, și pentru a nu avea trebuință de a schimba și mașina, se pot instala mai multe mașini una lângă alta, punéndu-se apoi materialul dintr'una într'alta.

Dacă se operéză numai cu o mașină se forméză o nouă tabelă și biletele sunt puse din nou în mașină și ast-fel de mai multe ori până ce se sfirșesc toate tablele statistice.

Cheltuelile pricinuite de acésta mașină electrică depind de numărul numărátórelor efectuate; însă important este că aceste cheltueli sunt mult mai mici de cât acele pricinuite de lucrările statistice cu mâna, iar rezultatele obținute sunt incontestabil mai îngrijite și mai exacte.

Acésta mașină este întrebuintată pentru recenséméntul și mișcarea populațiunei în Austria și dá rezultatele cele mai satisfăcétóre; comisiunea centrală de statistică din Viena ocupă peste 300 lucrători.

Alăturăm pe lângă prezentul raport un exemplar din cartónele individuale întrebunţate spre perforare şi clasificare prin mijlocirea acestei maşini.

III

În şedinţa de Marţi, ^{17/29} Septembrie, D. profesor *W. Lexis* de la universitatea din Goettingen, continuatorul cercetărilor lui Quetelet asupra antropometriei, a expus elementele demografice. La început recensămênţele asupra stărei şi mişcării populaţiunei serveau numai unor scopuri administrative. Cu încetul însă s'a impus din ce în ce mai mult punctul de vedere ştiinţific, biologic şi sociologic. Mai cu deosebire biurourile statistice urbane au dezvoltat un zel laudabil pentru a satisface cerinţelor ştiinţifice în studiul omului.

Noţiunea omului mijlociu a lui Quetelet a fost aplicată pe terenul static; această noţiune însă nu e suficientă pe terenul dinamic. Pe acest teren durata vieţii demografice a omului abstract póte servi mai bine ca călăuză conducătoare. Fie-care om trece printr'un şir de faze pentru a căror apariţiune există o probabilitate apriorică ; acest şir de probabilităţi formeză expresiunea specifică a duratei vieţii demografice.

Ele se pot represinta printr'o fracţiune al cărei numitor arată numărul persónelor aflătoare într'o etate óre-care, iar numărătorul arată numărul persónelor aflătoare în cele alte etăţi. Omul demografic abstract nu posedă a priori caractere distinctive, el însă póte primi cu o anumită posibilitate ori-ce caracter. Oratorul tratéză în special descrierea duratei vieţii demografice a sexului femenin, care din punctul de vedere statistic parcurge mai multe stadii de cât sexul masculin, şi demonstrează prin puncte colorate pe cartograme deosebitele grupări ale acestor evenimente (căsătoria, lehuzia, veduvia, căsătoria din nou şi casurile de mórte).

D. dr. von Mayr, sub-secretar de Stat la ministerul imperial al Alsaciei-Lotaringiei, tratând despre metoda de urmat în elaborarea publicațiilor oficiale de statistică, a insistat asupra următoarelor puncte : statistica nu trebuie să cêră nici să adune informațiuni cari nu vor fi apoi utilizate ; publicațiunile să corespundă necesităților statistice atât naționale cât și internaționale; trebuie să se evite mărimea peste măsură a subdivisiunilor ; despuerea informațiunilor obținute este mai bine să se facă lunar de cât anual ; morțile trebuiesc însemnate dupe gen și etate în diferitele luni ale anului ; recomandă cât mai des întrebuițarea cartogramelor.

D. Gr. Manos, însărcinatul de afaceri al Greciei, a citit o mică notiță asupra organizațiunei statistice oficiale a Greciei.

IV

În ședința de Mercuri, ¹⁸/₃₀ Septembre, *D. Levasseur, membru al institutului Franceiei*, a dat citire raportului său asupra statisticei instrucțiunei primare, ale cărui conclusiuni adoptate de congres sunt : se exprimă dorința ca toate Statele să publice periodic și cel puțin la 5 ani odată statistica învățământului primar, indicând mai cu sémă : 1) cheltuelile făcute pentru învățământul public de comună, de județ sau provincie și de Stat; 2) numărul scólelor primare, decsebind scólele publice sau subvenționate de scólele private ; cele de băeți de cele de fete și de scólele mixte; scólele complimentare, scólele primare superióre, vorbildungsschule, cursuri de adulți, scóle de séră și de sêrbătóre, scólele urbane și scólele rurale, scólele primare pentru copii peste 12 ani și scólele pentru copii mai mici de 6 ani; 3) numărul institutorilor și institutórelor învățământului primar, cei cu diplomă și cei cari nu aũ, cu statistica scólelor normale și a numărului diplomelor conferite

pe fie-care an ; 4) numărul elevilor, băieți și fete, numărul înscrișilor în cursul anului și a înscrișilor la o epocă determinată, principalmente în Decembre; 5) numărul conscrișilor sciind să citască și acel al soților și al soțiilor cari au putut semna actul lor de căsătorie ; 6) numărul anilor de studii din fie-care scôlă.

D. Földes, profesor la universitatea din Buda-Pesta, a comunicat un memoriu asupra recidiviștilor în Ungaria, și *D. von Juraschek*, privat-docent de statistică la universitatea din Viena, un altul asupra transacțiunelor „Seventh International Congress of Demography“ din Londra.

V

În ședința de dupe prânză a aceleași zile, *D-nii maior Craigie*, director al statisticeii în Board of Agriculture din Londra, și de *Foville*, șeful biuroului statistic la ministerul de finance din Paris, au împărtășit raportul lor asupra proprietății fonciare, care a semnalat progrese făcute în ceea ce privește cadastrul în Statele Unite, în Franca, în Italia și în Anglia ; s'a expus dorința ca proprietățile să fie clasificate dupe caracterul individual sau colectiv al proprietarului, deosebindu-se între colectivitățile politice (state, provincii, municipalități), sociale (corporațiuni religioase sau civile pentru învățământ sau pentru bine-faceri), și economice (societăți comerciale și industriale, cu acțiuni sau altele) ; să se distingă între proprietatea clădită și cea agricolă, pentru statistica valorilor să se ia de basă contractul vânzărilor, sau în cas de lipsă, evaluățiunile făcute pentru impozit și estimațiunile instituțiunilor de credit finciar.

S'a propus studiul următoarelor trei cestiuni : a) statistica prețului pământurilor ; b) statistica construcțiunilor ; c) impozitele cari lovesc proprietățile rurale și casele.

D. Boutin, consilier de Stat, directorul general al contribuțiunilor directe din Franția, a resumat o lungă și interesantă lucrare a sa asupra evaluațiunei proprietăței funciare în Republica Francesă, operațiune ce a dirigiât și sfârșit anul acesta chiar. D-sa a expus sistemul buletinelor individuale și stabilirea tipurilor de estimațiune servind de basă apreciațiunei valórei, în casurile când valórea locativă nu dá indicațiunii îndestulátóre. D. Boutin a arătat defectele vechiului sistem de evaluări ce se făceau din țece în țece ani, și ne a informat că de și cheltuelile ultimului recensământ au trecut peste două milioane de franci, ele au fost cu prisos acoperite, de óre-ce, în urma acestor serióse și minuțióse investigațiuni ale agenților financiari, fiscul a descoperit numeroase fraude. Ast-fel, aproximativ 600.000 case fuseseră uitate din roluri. Recensământul din 1841 nu a reușit, pentru că direcțiunea contribuțiunilor nu s'a adresat și la repartitorií comunelor; operațiunea a fost repetată în 1851—53 tot fără succes.

În urma ultimului recensământ s'a constatat în Franția 9.051.000 imobile, a căror valóre venală este de 49 miliarde; departamentul Senei posedă naturalmente cele mai multe case, adică 333 pe kilometru pătrat; 89⁰/₀ din totalul caselor nu au de cât o valóre locativă de la 100 franci mai jos, ceea ce indică cât este de respândită mica proprietate în Republica Franciei. Numérul castelelor cu minimum 2.000 franci chiriá este de 40.000 și a celor cu peste 20.000 franci chiriá de 42.

Duóe treimi din imobile sunt ocupate de inșiși proprietarii lor. De la 1851 până astăzi proprietatea imobiliară s'a augmentat cu 21⁰/₀; numérul uzinelor și fabricelor a scăđut, dar valórea lor s'a urcat. Prin legea de 1890 s'a adoptat ca imposit 3, 20⁰/₀ și rezultatul a fost că din 35.000 comune, 22.000 au fost degrevate; contribuabilií în general au primit cu sa-

tisfacțiune noua reformă, căci dupe termenul legal de 6 luni nu s'au adresat în total de cât 69.000 reclamațiuni contra rolurilor celor noi.

D. Nic. Troinitzky, consiliar privat, director al comitetului central de statistică din ministerul de interne din Petersburg, presintă câte-va observațiuni asupra evaluățiunei proprietăței funciare în Rusia.

D. dr. V. John, profesor la universitatea din Innsbruck, vorbește despre necesitatea de a ține socoteală, în statistica proprietăței clădite, de casele în construcțiune.

D. Jos. Koeroesi, directorul biuroului statistic al Pestei, a presintat o comunicare asupra fecundităței căsătorielor și condițiunilor vitale ale copiilor și asupra reformelor introduse în Capitala Ungariei în privința statisticeii natalităței. Intre altele, delegatul ungar a constatat că israeliții se conservă mai bine într'un spațiu de 30 ani și că copii fetelor măritate înainte de 19 ani trăesc mai puțin; iacă tabloul mortalităței copiilor :

	Catolicî	Israeliți
Cu mume măritate la 16 ani	43 ⁰ / ₀ . .	33 ⁰ / ₀
" " " " 17 "	42 ⁰ / ₀ . .	33 ⁰ / ₀
" " " " 18 "	41 ⁰ / ₀ . .	29 ⁰ / ₀
" " " peste 19 "	40 ⁰ / ₀ . .	26 ⁰ / ₀

VI

Ședința de Joi, 19 Septembrie (1 Octombree), s'a deschis cu citirea unei comunicări, aci alăturată, a D-lui *Djuvara* asupra publicațiunilor statistice române și asupra ultimului recensământ al populațiunei Regatului.

S'a depus apoi pe biuroū duoë rapôrte ale D-lui *H. Denis*, profesor la universitatea din Bruxelles, asupra budgetelor familielor muncitóre și asupra statisticeii salarielor în Belgia de la 1870. S'a indicat trei me-

tode pentru alcătuirea unei statistice uniforme a salariilor în diferitele țări : a) recensământul periodic ; b) ancheta; c) cercetările sistematice urmărite de agenți speciali și permanenți. D. Denis găsește că acest din urmă sistem e cel mai practic, de orice permite un control necurmat ; ca modele ale acestui sistem D sa recomandă biurourile muncii din Statele-Unite, Board of Trade din Londra și secretariatul uvrier din Elveția. Ca concluziune, raportorul a exprimat urarea ca toate țările să înființeze organe permanente ale statisticii muncii.

Din informațiunile date asupra acestei cestiuni, în ceea ce se atinge de Belgia, găsim interesante pe cele următoare :

Primul recensământ al statisticii salariilor este cel de la 19 Octombrie 1846, presadat de Quetelet ; cercetările de atunci nu se întinseră de cât asupra industriilor productive, exclușând transportul și comerțul, și dintre muncitorii s'a înlăturat cei ce lucrăză la domiciliu. Pentru lucrătorii cu bucata, comisiunea centrală stabili o medie de salariu zilnic. Statistica industrială coprinsă atunci 317.812 artizanii și muncitorii cu léfă. În congresul statistic de la Bruxelles din 1853, D. Ducpétiaux supuse primele rezultate asupra bugetelor claselor muncitoare. În recensământele generale ale populațiunei din 1856 și 1866 s'a părăsit aceste cercetări. Ele nu aș fost reluate de cât în 1880, cu privire la agricultură și la industrie ; din cauza greutăților acestei lucrări, rezultatul nu a putut fi publicat de cât în 1887. Acest recensământ îmbrățișeză 384.069 muncitorii, de și numărul total al uvrierilor din Belgia este evaluat la mai bine de un milion. Muncitorii sunt împărțiți în grupe dupe etatea lor.

La 1.000 muncitori de ambele sexe :

		1846	1880
Căştigă	1 franc și mai puțin	342	3
"	de la 1 " la 2 franci	479	64
"	" " 2 " " 3 "	153	337
"	" " 3 " " 4 "	17	500
"	" " 4 " " 5 "	5	71
"	" " 5 " și mai mult	4	25

Aceste importante sciințe statistice demonștră că sôrta muncitorilor a mers în Belgia îmbunătățindu-se; e interesant a le compara cu ultimele rezultate publicate asupra muncitorilor din orașul Bruxelles pe anii 1890—91 :

Din 1.000 muncitori adulți:

Căştigă	de la 1 franc la 2 franci	40
"	" " 2 " " 3 "	140
"	" " 3 " " 4 "	560
"	" " 4 " " 5 "	200
"	" " 5 " și mai mult	60

Savantul *dr. Engel, consilier întim, fost director al biuroului statistic al Prusiei*, a vorbit despre statistica bugetelor familiei, împărțind rezultatul cercetărilor sale personale în această curioasă cestiuone a vieței intime de menagiū. Aceste cercetări, despre cari D. Engel vorbise deja la congresul statistic din Roma, sunt basonate pe registrele ce țin familiile asupra economiei lor casnice și coprind 3.278 familii cu aproape 18.000 persoane.

Observațiunile sunt făcute pe un timp de un an: 149 din aceste așa numite bugete familiare datéză d'înainte de 1.800, alte 240 de la 1801 până la 1850 și 2.889 de la 1851 până la 1890.

Tôte aceste bugete însă nu pot fi comparate între dênsele; principala piedică vine de acolo că, nici fa-

milia, nici economia casnică nu au unimii de recensământ bine definite și neschimbătoare; sunt familii cari au de la 2 până la 50 persoane, diferind în sex și în etate; unele vin, altele pleacă, așa că familia nu e nici o dată aceeași, ast-fel că la recensământul final trebuie formată o unitate artificială. Incercările analoage făcute de Leplay erau basate pe întrebări amănunțite făcute de scrutatori, adunate apoi în formă de monografii; sir M. Eden, Ducpétiaux și E. Wright au întrebunțat metoda anchetelor sau a listelor de întrebări completate. D. Engel a adunat de la familii din toate clasele registrele de cheltueli casnice, pe cari apoi le-a coordonat și clasificat; aceste registre copriind cheltueli de la 300 până la 300.000 mărci pe an. Multe din aceste budgete copriind cheltueli pe mai mulți ani d'a rândul, ast-fel că, în realitate, viața economică și socială a diferitelor familii se poate cunoște în totă durata ei. În general, stăpânul casei are un registru de cheltueli și soția sa un altul; acele ținute în ordine cronologică au inlesnit mai mult cercetările D-lui Engel.

Studiând elementele ce îi au fost date, ilustrul statistician a ajuns să formuleze o regulă sau o lege fixând cât trebuie să cheltuiască, în mod normal, orice familie, compusă din una sau mai multe persoane pentru diferitele trebuințe ale vieții; tot-d'o-dată Dr. Engel a ajuns să precizeze ce cheltueli pricinuesc creșterea unui om, de când e mic până se face mare, în raport cu mijlocele de avere de care dispune diferitele clase sociale.

D. Cheysson, inspector general al podurilor și șoselelor, profesor la școala de științe politice din Paris, recunoscând eminentele cercetări ale D-lui Engel, justifică metoda lui Leplay, arătând că clasele de jos, mai cu seamă aceea a muncitorilor, nu țin generalmente registre de cheltuelile casnice și de aceea, în privința lor, este neapărată trebuință să se constate starea lor economică printr'alte mijloce.

D. Dr. Victor Boehmert, directorul biuroului statistic al Regatului Saxeî, a dat citire raportului său asupra statisticeî salarielor și metodelor de remunerațiune a muncëi.

Cestiunea salarielor muncitorilor este una din cele mai agitate actualmente; atât patronii cât și muncitorii se plâng în contra statisticeî, care este incompletă în această privință. Prin introducerea unor sisteme drepte de asociațiune și printr'o echitabilă plată a muncëi, se pun mari silințe pentru a se împuțina în cât-va greutatea luptelor sociale, iar statistica are datoria de a descri adevărata situațiune a acesteî importante cestiuni a salarielor. Principalul isvor al erorilor este vechiul sistem al plăților medii ale muncëi în anumite industrii sau în anumite regiuni.

Cliffe Leslie dice cu drept cuvânt: „Când lucrătorii câmpului câștigă în Devonshire 10 shillingi pe săptămână și cei din Northumberland câte 20 shillingi, salariul mediu de 15 shillingi nu se plătesce în nici unul din cele două ducate.“ Tot astfel se creează un tablou fals al salarielor mari prin omiterea salarielor mici ale tinerilor muncitori cari au primit mai înainte arvună de la întreprinșători. În consecință, o evaluare sciințifică a salarielor mici se pôte face de biurourile statistice, nu însă și de întreprinșători, și numai prin cunoșcința adevărateî proporțiuni a salarielor individuale se pôte ajunge la conclusiuni mulțumitoare. Trebuie să se aibă în seriôsă considerațiune și durata lucrului zilnic, numărul orelor extraordinare de lucru și modul de plată a muncëi. Oratorul insistă mai cu sémă asupra plăților muncëi cu toptanul, foarte criticate în cercurile muncitorilor.

Plata muncëi cu bucata pare a fi sistemul de preferat. Alții susțin plata cu ziua și cu participare la câștig. În greva de la minele din Westphalia (Maiu 1889), salariile medii erau de 900 mărci, cifră pe care patronii se sprijineaș pentru a se opune preten-

țiuneii muncitorilor, iar dintre lucrători nu voiau să primescă această medie de cât foarte puțin, printre cari erau acei ce aveau și plăți de ore suplimentare.

Față cu aceste plângeri, atât din partea patronilor, cât și din aceea a muncitorilor, numai o statistică exactă a salariilor pôte stabili o adevărată cifră maximă de plată în diferitele regiuni, la anumite timpuri și pentru fie-care ocupațiune.

Concluziunile raportului D-lui Boehmert, adoptate de congres, sunt :

a) A se căuta, pe lângă salariile medii, să se stabilească salariile efective plătite muncitorului ;

b) A se cunoște, nu numai salariile zilnice și săptămânale, dar și salariile anuale cu numărul ceasurilor de lucru pe zi și a zilelor de lucru pe an ;

c) A se ține socotélă de modul de plată a salariilor și de suplimentele plătite ;

d) Statisticile stabilimentelor industriale să fie completate cu monografiile ale bugetelor familiilor de muncitori ;

e) A interesa și a asocia pe muncitori la aceste lucrări statistice ;

f) A se funda, în diversele țereii, societăți savante pentru redactarea metodică a asemenea statistici și monografii.

D. Dr. G. von Mayr propune încă :

g) Institutul recomandă ca, în țereile în cari funcționează instituțiunea asigurării între muncitori, să se întrebuințeze și acest material pentru formarea unei statistici generale a salariilor.

D. Dr. W. Ogle, directorul statisticeii la biuroul general al înregistrării din Londra, a presintat observațiuni asupra stăreii civile a familieii, a locuinței și a chirieii în clasa muncitoare din Londra și asupra relațiunilor între chirie și salarii.

Din 21.443 familii uvriere (97.784 persóne) luate ca tip pentru calcul :

Au o parte din o cameră	729, adică 34 la mie
„ o cameră	3.604, „ 168 „
„ 2 camere	4.503, „ 210 „
„ 3 sau mai multe camere	12.607, „ 588 „

Proporțiunea chiriei pentru aceleași 21.443 familii, calculată la 1.000 familii, este următoarea :

Până la 3 shillingi	113
De la 3 la 4 shillingi	111
„ „ 4 „ 6 „	318
„ „ 6 „ 8 „	225
„ „ 8 mai sus „	233

Numărul lucrătorilor de la 25—45 ani este de 623 la mie. Dupe ruși, englesii sunt acei ce se căsătoresc mai de timpuriu; pe când din populațiunea totală a Angliei numai 266 la mie sunt căsătoriți, în clasele muncitoare această proporție este de 893 la mie. Ca medie, fie-care familie numără 4.57 persoane.

Cu privire la salariu, câștigul mediu săptămânal este de 24.55 shillingi (30 fr. 69); 28⁰/₁₀ din muncitori primesc pe săptămână mai mult de 30 shillingi (37 fr. 50) ca lăfă pentru munca lor. Raportul între chirie și salariu este în medie de 23¹/₂ la sută și scade cu crescerea venitului.

D. Cheysson adaugă la aceste considerațiuni că directorii atelierelor model de uvrieri din Anglia iau 17⁰/₁₀ pentru chirie din câștigul total al muncitorilor, adică cu mult mai puțin de cât media plătită de ceilalți lucrători.

D. Gould, șeful statisticeii departamentului muncii din Washington, a prezentat un memoriu asupra progreselor statisticeii muncii în Statele-Unite ale Americii de Nord. El explică aceste progrese prin faptul că patronii, pentru a resista pretențiunilor nejustificate ale muncitorilor, sunt cu mult mai puțin dispuși de cât cei din Europa de a ține secrete informațiunile statistice; pe de altă parte directorii oficiilor muncii

aŭ recunoscut că legislațiunea se pŃte îmbunătăți prin cunoșcința datelor statistice. 150 rapŃrte asupra statisticeii muncii s'aŭ publicat până acum, imprimate în câte 130.000 exemplare, pe an, și s'a constatat că 70% din aceste publicațiuni se află în mânilor muncitorilor.

VII

În ședința de dupe prânđ a aceleeași di, D. Levasseur, vorbind asupra introducereii Ńre-căror rezultate ale statisticeii în învėjămēntul primar și secundar, a fost de părere că trebuie să se evite de a se încărca mințea tinerilor elevi cu studii statistice speciale; gustul statisticeii însă li se pŃte inculca prin prudenta furișare în geografie a principalelor rezultate ale statisticeii, măi cu deosebire prin miđlocul atlaselor și a cartogrameilor, cari vorbesc și ochilor într'un mod plastic.

Chiar în învėjămēntul primar, fără a da nici o cifră care nu ar fi reținută de memorii prea fragede, se pot introduce elemente de statistică comparată prin ajutorul figurilor, cum de pildă rectunghiuri negre pe un fund alb reprezentând volumul pământului față cu acel al SŃrelui, sau suprafața unei țeri față cu aceea a pământului, a unui continent sau a unei alte țeri.

D. Aug. Vannacque, șeful divisiiei comptabilităței și a statisticeii din ministerul comerului, industrieii și coloniilor al Franciei, a resumat o lucrare a D-lui Alfred Neymark, vice-președinte al societăței de statistică din Paris, asupra repartițiunei și difusiunei economiei franceze în valorile mobiliare franceze și străine. Valorile diverse admise la cota oficială a bursei din Paris în August 1891 sunt în număr de 928, din cari 343 (220 străine) cotate comptând și la termen, iar 585 (129 străine) cotate numai comptând. Valorile atât franceze cât și străine, aparținēnd capitaliștilor

mercial din *Board of Trade*, a prezentat un raport asupra progresului realizat în Anglia din punctul de vedere al unificării statistice comerciale a imperiului Britanic și asupra comparabilității statistice comerciale a diverselor țări. Se recomandă ca valoarea mărfurilor în porturile de imbarcare să se indice împreună cu adițiunea navlului și a drepturilor de asigurare; asemenea în evaluățiunea exportățiunilor în porturile de imbarcare să se coprindă și prețurile ambalagiului.

În privința clasificării mărfurilor, atât la importațiune cât și la exportațiune, s'a propus următoarele divisiuni :

1) *Animale vii, substanțe alimentare, băuturi împreună cu narcoticurile.* 2) *Materiile trebuincioase industriei :* a) *textile, b) metale, c) altele.* 3) *Fabricațiuni :* a) *textile, b) metale. c) altele.* 4) *Numerariu.*

Comitetul a emis dorința să se evite cu orice preț o clasă separată pentru articole diverse, precum și o clasă pentru obiectele jumătate fabricate și de aceea a clasat obiectele jumătate fabricate sau în categoria II, ca materii trebuincioase industriei, sau în categoria III ca obiecte fabricate, după relațiunea lor cu industria țării importătoare sau a țării de proveniență; această definițiune propusă are drept scop de a întrebuiți informațiunile statistice comerciale ca un fel de indiciu al muncii manuale din fie-care țară și în același timp de a face ca aceste informațiuni să serve de supliment clasificățiunilor existente cari nu se potrivească de loc între dăsele.

D. Victor Turquan, șeful biuroului statistice generale a Franței la ministerul comerțului, industriei și coloniilor, a dat citire unui raport asupra statisticei sindicatelor profesionale. Aceste sindicate în Republica Franceză sunt în număr de 3.205; numărul lor crește considerabil, în proporțiune de 300 pe an. Departamentele cari posedă mai multe asemenea asociațiuni sunt: Sena, Gironde și Vosges. Media patronilor cari

iaū parte în syndicatele profesionale este de 5⁰/₀. Principalele syndicate sunt cele agricole 8⁰/₀, cele industriale 5⁰/₀, cele comerciale 4⁰/₀.

Totalul membrilor acestor asociațiuni este de aproximativ o jumătate de milion.

D. Emil Cheysson a prezentat nisce atlase și diagrame foarte interesante ale ministerului francez al lucrărilor publice reprezentând ultimele rezultate ale statisticeii mișcării interioare a mărfurilor pe căile ferate, pe căile navigabile și pe șosele și drumuri.

D. general Y. Borkowsky, șeful biuoului de statistică la ministerul căilor de comunicațiune din *Petersburg*, a prezentat o lucrare analógă pentru transporturile în interiorul Rusiei.

S'a depus apoi pe biuroū raportul :

D-lor John B. Martin și R. H. Inglis Palgrave în numele comitetului prețurilor; fixarea unei mărfi ca grăul, carnea saū humbacul, care să serve în tótá lumea de index-regulator, întâlnind mari dificultăți, comitetul a cerut prelungirea mandatului seū pentru a studia încă această cestiune.

D. A. N. Kiaer, directorul biuoului central de statistică al regatului *Norvegiei*, a comunicat congresului un raport asupra miđlócelor de a unifica metoda măsurării (jaugeage) navelor în diferitele țeri.

Ca rezultat general al cercetărilor făcute cu concursul mai multor autorități maritime, se pôte admite, pentru bastimentele cu aburi, că 100 tone englese echivaléză cu 114 tone germane și că 100 tone dunărene echivaléză cu 107 tone germane. Se constată faptul că în privința aplicării sistemului *Moorsom* în diferitele țeri ce 'l aū adoptat s'a manifestat, în ultimul timp, o tendința regretabilă de a se înmulți diferențele, ast-fel că unificarea internațională obținută până acum este grav compromisă; ast-fel s'aū introdus modificări prin: *British Merchant Shipping (Tonnage) Act* de la 26 August 1889, prin decretul frances de la 7 Mar-

tie 1889, prin instrucțiunile germane de la 9 Noembre 1888, prin raportul suedes de la 12 Septembre 1890.

Congresul exprimă părerea sa de rău că fie-care Stat ia izolat ast-fel de măsuri într'o materie în care relațiunile internaționale jăcă un rol atât de însemnat și al cărei caracter internațional a fost chiar recunoscut oficialmente.

Dacă diferitele State cari au adoptat sistemul Moorsom vor continua de a modifica treptat, și fără o înțelegere internațională, cutare saŭ cutare dispozițiune specială privitoare la aplicarea acestui sistem, este învederat că într'un viitor apropiat va fi greu să se admită certificatele de măsurătoare naționale în țările străine și ast-fel inegalitățile de tratament ale bastimentelor diferitelor naționalități vor fi simțite din ce în ce mai mult în traficul maritim. Pentru calculele statistice va fi asemenea foarte greu de a compara cifrele diferitelor țări între densesle. De aceea, congresul statistic a făcut apel la guvernele interesate semnalând neajunsurile rezultând din starea actuală de lucruri și recomandându-le de a supune regulele măsurătoareii navelor studului unei comisiuni internaționale de experți.

D. Alfred de Foville, șef al biuroului statistic din ministerul de finance din Paris, a făcut o comunicare asupra anchetelor monetare din 1871, 1884 și Aprilie 1891 din Francia și asupra compunerii circulațiunei monetare franceze. Intr'o zi și la o oră fixate d'inainte de ministrul finanelor, toți casierii, perceptorii și agenții incasatori ai fiscului (receveurs) numără ce sume au în case, clasificând a parte fie-care specie de bancnotă saŭ monetă: toate rezultatele sunt apoi centralisate la ministerul finanelor.

Ast-fel, în urma ultimei anchete, s'a constatat că din valórea monetei în circulațiune în Francia 69 $\frac{0}{100}$ este de aur și 31 $\frac{0}{100}$ de argint; o decime din monetă de aur este străină; din piesele de argint de 5 fr. în

1885 erau 29⁰/₀ străine și 31⁰/₀ în 1891. Franța are un total de 4 miliarde de monedă de aur, împreună cu Țecimea de monedă străină.

Maximumul monetei de argint, împreună cu moneda divisionară, este de 2¹/₂ miliarde valoare nominală, sau 2 miliarde valoare venală, căci se știe că argintul este foarte depreciat în acest moment.

Congresul hotărâse să se imprime în buletinul institutului de statistică un memoriu, prezentat de D. Gruber, asupra prețului mărfurilor în Italia.

IX

În ședința de după prânz a aceleiași zi, D. Jacques Bertillon, șeful lucrărilor statistice ale orașului Paris, a dat citire raportului comitetului asupra nomenclaturii profesiunilor în recensăminte.

Proiectul ce a prezentat coprinde o împărțire a profesiunilor în patru categorii :

a) Producțiunea materiei prime împărțită în : 1. Agricultură (cu 6 clase, împărțite la rândul lor în 24 subdivisiuni); 2. Extracțiunea materiilor minerale (cu 3 clase și 33 subdivisiuni);

b) Transformațiunea și întrebuințarea materiei prime, împărțită în : 3. Industria (cu 16 clase și 289 subdivisiuni); 4. Transportul (cu 5 clase și 13 subdivisiuni); 5. Comerțul (cu 19 clase și 47 subdivisiuni);

c) Administrațiunea publică și profesiunile liberale, împărțită în : 6. Forța publică (cu 3 clase și 3 subdivisiuni); 7. Administrațiunea publică; 8. Profesiunile liberale (cu 6 clase și 31 subdivisiuni); 9. Persóne trăind din venitul lor.

d) 10 diverși, împărțită în 6 clase și 15 subdivisiuni.

În total 65 clase cu 456 subdivisiuni.

Congresul a recunoscut greutatea de a se stabili pentru toate cazurile o nomenclatură unitară; cu toate acestea s'a hotărât ca principiile generale propuse de D.

Bertillon să fie recomandate diferitelor administrațiuni spre examinare.

D. Bouffet face o comunicare asupra ultimului recensământ din Franca.

D-nii I. Ed. Jahson, șeful biuroului statisticei municipale din Petersburg, și *Koeroesi* depun o lucrare asupra statisticei financelor orașelor mari. Se recomandă ca publicațiunile statistice privitoare la această cestiune să nu aibă loc de cât la 5 sau chiar la 10 ani, coprinzând și explicațiuni sumare asupra sistemelor administrative în vigóre în acele orașe.

X

În ultima ședință de Sâmbătă, 21 Septembrie (2 Octombrie), dupe ce s'a citit și aprobat raportul financiar prezentat de casierul institutului statistic internațional, s'a procedat la alegerea câtor-va membri noi. (D-nii de Gautsch, Bosco, Delatour, Errera, Janchoul, Kleczynski, Longstaff, Miaskowski, Mischler, Okhotchinski, Rasp, von Scheel, Stein, Wendrich) și apoi s'a reales același biuro.

În fine, de ôre-ce institutul primise duoë invitațiuni, de la Rusia și de la Statele-Unite, s'a pus la vot și s'a primit cu 42 voturi, contra 17, ca viitorul congres statistic să aibă loc în 1893 la Chicago, iar congresul din 1895 la Petersburg.

Conclusiune

Dupe cum vedeți, D-le ministru, în congresul de la Viena, statisticianii cei mai competenți și mai cunoscuți s'aun ocupat de cestiuni de cea mai mare însemnătate, cu privire la comerțul, finanțele, starea economică, sanitară și socială a popórelor. Avântul puternic luat de sciința statistică în tóte țerile civilizate se explică prin dorința din ce în ce mai vie de a se cunoșce adevératele resurse și nevoile reale ale națiunilor și

prin convingerea ómenilor de Stat cã reforme serióse și rodnice nu se pot îndeplini de cât pe basa cifrelor și ale cercetãrilor minuțioase asupra stãrei exacte a diferitelor pãturi sociale.

Progresele îndeplinite în țãrile strãine și presintate ca modeluri tipice de imitat, precum și idealul urmãrit de o perfectã guvernare și de o alinare mereu crescãndã a suferințelor tuturilor claselor societãții nu mai pot singure presida la confecționarea legilor: fie-care națiune are astãzi datoria de a și studia singurã situațiunea prin cercetãri amãnunțite și date statistice exacte, pentru a nu mai aplica lécurile strãine de cât dupe mësura puterii organismului sãu propriu și pentru a gãsi și utiliza lécuri ce 'i sunt particulare și rezultã din starea de lucruri de reformat. Numai pe aceste base sciințifice reformele introduse pot produce efectul bine-fãcãtor la care sunt menite.

Pe drept cuvânt, prin urmare, lucrãrile statistice atrag din ce în ce mai mult atențiunea, atãt a guvernelor, cât și a ómenilor de sciință, și veți gãsi natural, D-le ministru, sã insistãm pe lângã D-vóstrã ca și guvernul regal sã facã tóte sforțãrile posibile pentru ca cercetãrile și publicațiunile statistice sã ia și la noi o desvoltare mai întinsã.

Scim cã progresele de realizat pe acest tãrãm nu pot fi de cât proporțional sacrificiilor bãnesci ce ori-care lucrare statisticã implicã. Pe de altã parte, nimic serios nu se póte efectua fãrã un personal de ómeni speciali.

În așteptarea însã a reintórcerei în țãrã a tinerilor români trimiși în strãinãtate pentru a studia sciința statisticã și a face practicã în administrațiunile cele mai bine organizate, este de dorit și este urgent ca cel pușin publicațiunile nóstre actuale sã fie cunoscute în strãinãtate și sã fie tipãrite în condițiuni mai sciințifice.

Pentru a atinge acest scop, pe de o parte, recoman-

dăm să se aducă la îndeplinire și la noi dorințele exprimate de congresul statistic din Viena, iar pe de altă parte, avem onoare a propune guvernului :

1) Său să înființeze un mic biuroū statistic, care, de o cam dată, să se mărginască a centralisa toate publicațiunile statistice date la lumină de diferitele ministere sau administrațiuni ale Statului, județelor și comunelor ; a le comunica institutului internațional de statistică și principalelor biurouri de statistică din străinătate cu cari să se afle în corespondență permanentă ; a clasa și a utiliza, făcând mici resumate, atât publicațiunile noastre statistice cât și cele ce va primi în schimb din străinătate ;

2) Său să se creeze un asemenea mic biuroū, compus din cel puțin doi sau trei funcționari, în secretariatul consiliului de miniștrii sau în administrațiunea centrală a ministerului afacerilor străine, care are și mai mari înlesniri pentru comunicările cu străinătatea. Cu mică cheltuială s'ar împlini ast-fel un gol adânc simțit.

Luăm asemenea libertatea a ruga guvernul ca să invite pe toate administrațiunile publice de a tipări toate titlurile din publicațiunile statistice în românesce și franțuzesce, precum se practică deja în statistica comerțiului exterior publicată de ministerul de finance ; greutatea nu este mare și numai cu chipul acesta lucrările noastre pot fi accesibile străinilor și pot servi în marile opere de statistică comparată ce se alcătuesc în cele-alte țări. Este asemenea de dorit ca în capul tuturor publicațiunilor statistice să se imprime un resumat, cât de sumar, în limbele română și francesă.

Nu ne rămâne, D-le ministru, de cât a vă ruga să bine-voiți a exprima guvernului imperial și regal al Austro-Ungariei sentimentele noastre de sinceră mulțumire pentru primirea, nu se pôte mai plăcută, ce ni s'a făcut la Viena. Rënd pe rënd ni s'a oferit : o recepțiune la D. ministru al instrucțiunei publice, un ban-

chet la primăria Capitalei, o recepțiune la palat, un banchet al societății austriace de economie politică, o reprezentațiune de gală la operă și un banchet de adio la Kahlenberg.

Afară de acesta, D. von Inama-Sternegg, președintele comisiunii centrale de statistică din Viena, ne-a procurat, cu cea mai perfectă amabilitate, toate deslușirile posibile în studiul organizării statistice în Austria și a funcționării mașinei electrice; pentru acesta ținem să-i adresăm gratitudinea noastră.

Sfârșind această dare de sémă, avem onóre a alătura pe lângă prezentul raport:

a) O colecțiune a tuturilor raporturilor prezentate congresului (în număr de 26);

b) 19 volume sau broșuri de statistică sau economie politică, împărțite membrilor congresului, împreună cu lista acestor publicațiuni.

Institutul internațional de statistică va avea grijă a publica o dare de sémă amănunțită despre lucrările congresului și ni s'a făgăduit că această interesantă lucrare va fi comunicată și guvernului român.

Primiți, vă rugăm, D-le ministru, încredințarea prea înaltei noastre considerațiuni.

T. G. DJUVARA,

GR. OLANESCU,

Ministru plenipotențiar, secretar general
al ministerului afacerilor străine.

Secretar general al ministeru-
lui financelor.

Anexa A.

INSTITUTUL INTERNAȚIONAL DE STATISTICA

No. 19

Comunicațiunea făcută de D. T. G. Djuvara, delegatul României

(TRADUCȚIUNE)

*Domnule președinte,
Domnilor,*

În numele guvernului regal al României am onoarea a oferi institutului internațional de statistică publicațiile oficiale următoare, în 80 volume sau broșuri : 1) Mișcarea populațiunii românesce de la 1859 la 1889 (33 broșuri); 2) statistica judiciară de la 1869 la 1886 (19 broșuri); 3) statistica penitenciară de la 1863 la 1887 (12 broșuri); 4) statistica învățământului public de la 1872 la 1889 și studii relative la învățământ (12 broșuri); 5) statistica postelor și telegrafelor de la 1874 la 1887 (3 broșuri); 6) mișcarea navigației și a porturilor de la 1879 la 1889 (o broșură). Fiind-că cea mai mare parte a acestor lucrări este făcută numai în românesce, am socotit neapărat trebuincios de a adăoga cu mâna traducerea francesă a principalelor titluri și 'mă propun a stăruî pe lângă guvernul regal pentru ca, pe viitor, toate publicațiunile oficiale, fără excepțiune, să fie complectate cu asemenea traduceri cari singure le pot face accesibile cercetărilor învățaților străini. Voiu adăoga chiar acum la aceste volume o notiță în limba francesă resumând sciințele ce ele conțin și câte-va altele culese din isvóre oficiale. Onor.

meu coleg, D. Gr. Olănescu, secretarul general al ministerului financelor, vă va prezenta mai multe alte publicațiuni statistice privitoare în special la comerț și la finanțe; acestor din urmă nu le lipsesc traducțiile franceze.

Mă măgulesc cu speranța că veți bine-voi, D-nii mei, a primi aceste încercări cu indulgența ce caracterisază nise spirite eminente ca D-vostre. Dacă puterile noastre sunt încă modeste, mare ne este însă dorința de a merge pe căile noi ce deschideți științei statistice, această minunată oglindă ce reflectează întocmai starea reală a popoarelor și care, destăinuindu-le situația reciprocă, ajută puternic la apropierea lor din ce în ce mai intimă.

De la 1876 (congresul din Budapesta), România nu a mai fost reprezentată în congresele internaționale de statistică; totă activitatea ei a fost absorbită de mari și urgente reforme politice și economice. Totuși lucrările statistice întreprinse mai înainte au fost urmărite cu regularitate. În 1881 oficiul central de statistică, care funcționase în timp de 10 ani, fu, să nu țină suprimat, ci dislocat: biouroul său de căpetenie, acela al mișcării populațiunii, fu mutat la ministerul domeniilor, agriculturii și comerțului; cele-alte departamente cari posed bioururi statistice permanente sunt acelea al financelor, al lucrărilor publice și al cultelor și instrucțiunii publice; pe lângă acestea mai există bioururi statistice la serviciul sanitar, la acela al penitenciarelor și la primăria de București. Datele statistice sunt astfel comunicate cu mai multă repețiciune și supuse unui control mai eficace. Cred totuși de folos ca dorința exprimată în congresul din Florența să se împlinescă și la noi și voi propune creațiunea unui mic biouro central a cărui unică atribuțiune să fie de a centralisa, coordona și la trebuință a resuma publicațiunile oficiale și de a se pune în relațiuni neîntrerupte

cu institutul internațional de statistică și cu biourile statistice din diferitele țări.

Înainte de a termina 'mă iaș voi de a vă semnala un important eveniment statistic petrecut la noi acum în urmă; voiesc să vorbesc de recensământul populațiunei publicat în *Monitorul oficial* din 14 Iulie a. c. De la recensământul din 1859, care fixase numărul locuitorilor României la 4.424.961, nu se mai procedase la numărătorea populațiunei regatului, care era tot-d'una evaluată în mod aproximativ; ast-fel fu în 1882, evaluarea D-lor Wagner și Behm, care da ca cifră a populației noastre 5.376.000. Resultatul noului recensământ început în 1889 este că România, pe o suprafață de 129.547 kilometri pătrați, numără 5.044.723 locuitori, din cari 894.271 în orașe și 4.150.452 în comunele rurale. Dacă considerăm că budgetul țerei noastre nu era în 1839 de cât de 9.900.000 franci, în 1867 de 50.381.616 franci și că budgetul anului 1890 — 91 se cifrăză cu 164.869.000 franci; dacă ne aducem aminte că acum 30 de ani nu aveam căi ferate și că astăzi posedăm 2.542 kilometri în exploatare, 345 în construcție și 759 în studii; dacă avem în vedere, în fine, că mișcarea comerțiului nostru exterior s'a urcat în 1889 până la 642.111.245 lei, va trebui să recunoșcem că România a făcut progrese imense în timpul celor 25 ani de domnie a M. S. Regelui Carol I, al căruj jubileu ea 'l-a serbat acum în urmă cu bucurie. Scim că ne rămâne încă mult de făcut . . . și mai ales de a desvolta organizarea noastră statistică; dați'mi voe să sper că, grație sfaturilor D-vostre luminate, vom putea satisface în curând și aceste aspirațiuni.

T. G. DJUVARA,

Ministru plenipotențiar al României,
delegat la congresul internațional de statistică din Viena.

Anexa B.

INSTITUTUL INTERNAȚIONAL DE STATISTICĂ

Memoriu asupra statisticei României

(TRADUCȚIUNE)

Domnilor,

Nu pentru prima dată România ia parte la un congres internațional de statistică. Încă din anul 1863 ea se înfățișă la congresul din Berlin, la care era cu demnitate represintată de către *Dion Marțian*, economistul și statisticianul bine cunoscut de care țera noastră se onorează și care a fost fondatorul serviciului statistic în România. De atunci țera noastră a urmărit cu sânguință întrunirile solemne cari au contribuit atât de puternic la dezvoltarea serviciului internațional de statistică; și am avut onórea să trimitem delegați oficiali la sesiunile din Florența în 1867, din Haga la 1869, din St. Petersburg în 1872 și în fine la ultimul congres ținut la Buda-Pesta în 1876. Afară de acesta, obținând la congresul din St. Petersburg prețiosul drept de a lua parte la întrunirile periodice ale comisiei permanente instituită la acea epocă, România a trimis delegați oficiali la ședințele acestei comisii în 1873 la Viena, în 1874 la Stockholm și în 1878 la Paris. Bărbații însemnați cari au avut onórea de a represinta țera noastră la aceste din urmă adunări, și în deosebi D-nii Alexandru Lahovari și Alexandru Pencovicî, au luat parte activă la deliberările lor și mulțumită luminilor ce au adus de acolo, lucrările

statistice aŭ putut lua la noi un avint care, cu tóte lipsurile ce mai rămân încă de implinit, dovedesce totuși că aceste cestiuări vitale sunt preŭuite dupe valórea lor și că România ține să urmărésacă de aprópe națiunile cele mai inaintate în lucrările statistice și economice.

Am onórea de a infățișa congresului o parte din statisticele ce se publică periodic în România :

- Statistica agricolă ;
  - ” serviciului sanitar ;
  - ” timbrului și înregistrării ;
  - ” căilor ferate ;
  - ” monopolurilor Statului ;
- Buletinul comerciului și agriculturii.

Publicațiunile cari nu figuréză în acéstă colecțiune forméză obiectul unui studiŭ special ; colegul meu D. Djuvara va avea onórea să vĕ întrețină asupra acestui subiect.

În fine, Domnilor, ministerul de finance, pe care am onórea a'l represinta mai în special, îndrăsnesc a spune că nu a rămas înapóii cu progresele împlinite în alte țĕri. Statistica comerciului exterior se publică la noi regulat în fie-care an prin îngrijirea unui biuroŭ special dependinte de acest minister de la 1879, epocă la care acest serviciŭ fu detașat de la biuroul central de statistică spre a fi încredințat direcțiunei generale a vămilor, profitând ast-fel de datele precise și de controlul eficace ce 'i asigura acéstă administrație.

Publicațiunea statisticeii comerciului exterior face obiectul unui schimb constant cu tóte țĕrile, formând la direcția generală a vămilor o colecțiune de cel mai mare interes și de un folos netăgăduit.

Publicația nóstră coprinde 4 mari divisiuni : comerțul de import, de export, transit și întreposit ; fie-care din aceste divisiuni este desvoltată într'o serie de tablouri conținend date statistice grupate pe ordine

de mărfuri dupe articolele tarifului, dupe țera de proveniență și de destinație și dupe biurourile vamale. S'aũ mai adăugat la densesle nisce tablouri grafice de un mare interes, cari permit și celor mai puțin familiarisați cu studiul cifrelor de a'și da séma, printr'o simplă inspecțiune, de cantitățile, valorile și taxele percepute în fie-ce ramură a activității nóstre comerciale, de progresele îndeplinite din an în an, în fine de importanța comparată a schimburilor nóstre cu diversele țeri. Personalul biuroului de statistică a fost de curênd spirit în scopul de a se publica pe fie-ce lună rezultatul acestor lucrări; acéstă nemerită modificare răspunde necesităților comericiului și satisface dorința publicului care se intereséză din ce în ce mai mult de aceste cestiuni de căpetenie; acéstă nouă organizare funcționéză de la Ianuarie anul curent și aũ apărut deja 4 fascicule corespundétóre lunilor Ianuarie, Februarie, Martie, Aprilie și Maiũ. Am avut onórea să depun la biuroul congresului colecțiunea statisticeilor comericiului exterior al României de la 1860 până la 1889 inclusiv.

Sciințele ce veți găsi într'acéstă colecțiune, D-lor, sunt întemeiate pe un control perfect organizat, răspundând tutor exigențelor sciinței moderne.

În adevêr, fie-ce biurou vama, pe basa declarațiunilor celor în drept, înscrie în nisce formulare trimise de administrația centrală cantitatea, natura mărfii, articolul din tarif la care se raportă și taxa percepută, precum și țerile de proveniență saũ de destinație. Aceste buletine sunt trimise în fie-ce lună biuroului central de statistică din direcția generală a vămilor, care le controléză prin mișlocul declarațiunilor prezentate vămilor. Se face în urmă adunarea cifrelor date de diferitele biurouri pentru fie-ce articol în parte și pentru taxele percepute; cantitățile sunt transformate în valori dupe un tablou oficial al valorii mărfurilor, dresat la minister de o comisiune ad-hoc.

O-dată acéstă centralizare făcută, biuroul publică rezultatele pe fie-ce lună; aceste rezultate servesc la întocmirea statisticeî oficiale anuale a comerçului exterior al României. O altă modificare de căpetenie se va realiza în acéstă publicație chiar în anul viitor; lucrarea în loc de a fi împărțită ca mai înainte dupe articolele din tarif, ea se va presenta pe specie de marfă de pe un tablou special, alcătuit în mod alfabetic pentru statistică și trimis de biuroul central fie-cărei vămi.

Dați-mi voe, D-lor, să stăruî cu tot dinadinsul asupra utilității acesteî inovațiunii, care ar fi de dorit să o vedem adoptată, în curênd, de tôte biurourile însărcinate cu publicarea statisticeî vamale. În adevêr, ea permite celor interesați să și dea séma cu tótă precisiunea despre cantitățile și valorile fie-cărui fel de marfă în parte, înlăturând nesiguranța în informațiunile rezultând forțamente din grămădirea mai multor mărfuri similare într'un același articol. Exactitatea acestor informațiuni este de cea mai mare importanță nu numai pentru crearea de nouî industrieî în țeră, dar încă pentru relațiile internaționale ale comerçului, cercetarea debușeurilor și chiar pentru stabilirea balanței ofertei și a cererei.

Înainte de a termina acéstă lucrare să'mi fie permis, D-lor, de a mai reține bine-voitorea D-vostre atențiune asupra câtor-va cifre privitorea la mișcarea comercială a României. Putem constata, în ultima publicațiune statistică pentru anul 1889, că importațiunea se ridică la cifra de 367.944.099 lei, exportațiunea la 274.167.146 lei, ceea-ce dă un total de 642.111.245 lei. În 1867, anul congresului de la Florența, acest total era de 181.031.132 lei, ceea-ce dă un spor de mai mult de 461.000.000! Dacă ne-am raporta la populațiune, care este de 5.044.723 dupe ultimul recensêment, găsim o proporție de 127 lei de cap de locuitor, ceea-ce ne aședă pe o linie fôrte onorabilă în tabloul activității comerciale comparată a diferitelor popore. În acest

tabloă Elveția este reprezentată cu 566 lei de locuitor, Anglia cu 482, Franția cu 265, Germania cu 196, Austro-Ungaria cu 88, Spania cu 84, Italia cu 79 și Rusia cu 32.

**Comerțul de exportatune și de importatune
pe cap de locuitor**

	Populațune (miliōne locuitor)	Comerții general de cap de om (mil. de fr.)	Fr.
Elveția . . .	2.934 (1888)	1.665 (1889)	566
Anglia . . .	38.584 (1890)	18.580 (1889)	482
Franția . . .	38.219 (1886)	10.123 (1889)	265
Germania . .	46.850 (1885)	9.180 (1890)	196
România . .	5.044 (1889)	642 (1889)	127
Austro-Ungaria.	40.986 (1889)	3.500 (1888)	88
Spania . . .	17.550 (1887)	1.480 (1888)	84
Italia . . .	30.947 (1889)	2.446 (1889)	79
Rusia . . .	112.934 (1886)	3.609 (1889)	32

Dacă în tōte țerile lucrările statistice presint un interes din ce în ce mai recunoscut și aprețuit, pot spune că într'o țēră tēnēră ca 'a nōstră ele constituesc adevēratul criteriū al progresului și o puternică incurajare în aceea că permit, ca să dic așa, de a mēsura drumul deja parcurs și progresele realizate. Naționile carī nu aū o statistică bine organisatā presint puțină probabilitate de inaintare în calea civilisaționei, fiind lipsite de cālēuza ce trebuie să le lumineze calea. Noi am înțeles bine acest lucru și mă măgulesc a crede, D-lor, că veți aprețui lucrările ce vē infățişăm, și carī formēzā o dovadă puternică a progreselor realizate în România.

GR. P. OLANESCU,

Secretar general al ministerulūi financelor,
delegat la congresul internațional de statistică din Viena.

BIOTEGA
Centrul
Universitatii
Bucuresti

VERIFICAT
1987